

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja 10.— K
pol leta 5.—
četrt leta 2:50
posamezna številka po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
dvakrat . . . 12
trikrat . . . 10
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznaniila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovariša“ izide dne 30. junija 1916.

Boj za vsakdanji kruh.

»Deželno slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani« je poslalo dne 5. junija t. l. deželnemu odboru vojvodine Kranjske to-le peticijo:

Slavni

dež. odbor vojvod. Kranjske!

Podpisano »Deželno slovensko učiteljsko društvo« se obrača do slavnega deželnega odbora s prošnjo za podelitev vojne draginjske doklade kranjskemu ljudskošolskemu in meščanskošolskemu učiteljstvu.

Odveč se nam sicer vidi na široko utemeljevati to prošnjo, ker sta slavnemu deželnemu odboru dobro znana beda in nuboštvo kranjskega učiteljstva, vendar hočemo poudariti in naglasiti vsaj nekatere dejstva.

Obče je znano, da je v Avstriji kranjsko učiteljstvo najslabše plačano. Od zadnje regulacije plač, ki so se uredile z zakonom z dne 14. maja 1898. l., ima kranjsko učiteljstvo vedno isto plačo, če-tudi so se življenske razmere v tem času jako izpremenile. In če je v rednih časih težko izhajalo s svojo pičlo odmerjeno plačo, je zavlada sedaj v teh dragih časih v učiteljskih rodbinah beda, ki tira v obup. S strahom gleda učiteljstvo v bodočnost, ako primerja svoje dohodke s cenami, za katere so se podražile najnavadnejše življenske potrebščine. V dokaz naj navedemo ceno samo nekaterih potrebščin:

Pred vojno je veljal	1 kg moke	0-40 K sedaj	1-20 K
1 „ mesa	1:44	6:00	6:00
1 „ slanina	1:80	10:00	10:00
1 „ kave	4:00	16:00	16:00
1 l mleka	0:20	0:44	0:44
1 l kaše	0:20	1:20	1:20
1 jajce	0:08	0:20	0:20
1 parčevilev	18:00	50:00	50:00
1 seženj drv	20:00	50:00	50:00

Lahko trdimo, da so se podražile vse potrebščine od 200% do 400%. Kako naj spravi učiteljstvo svojo plačo v sklad s temi cenami?

Slavni deželni odbor je podelil učiteljstvu v l. 1915. draginjsko doklado dvakrat, v l. 1916. enkrat po 80 K, za vsakega nepreskrbljenega otroka do 18.

leta po 15 K. A ta malenkostna doklada v primeri z draginjo ni odpravila bede in uboštva iz učiteljskih družin. Učitelju ni mogoče drugače izhajati, kakor da dela dolgove ali pa da strada sam in njegova družina. Ker je draginja od dne do dne večja, pomanjkanje vedno hujše, mora priti pri učiteljstvu na zimo do katastrofe; ako se mu izdatno ne odpomore — ne bo hrane, ne bo obleke in obutve, ne bo kuriva.

Visoki deželni zbor kranjski je bil na svoji seji dne 2. februarja 1914 sprejel načrt zakona, s katerim naj bi se uredile učiteljske plače. Načrt se zaradi nekaterih določil ni mogel predložiti v Najvišjo sankcijo. Ta zakonski načrt bi bil zadovoljivo izboljšal gmotni položaj učiteljstva v rednih časih, kakor je to visoki deželni odbor tudi nameraval. Razume se samo ob sebi, da se je z zakonskim načrtom strinjal tudi slavni deželni odbor. Umestno in pravično bi bilo sedaj, da podeli slavni deželni odbor učiteljstvu vojne draginjske doklade v isti višini, kakor določa plače za redne in cenejše čase od visokega deželnega zbora sprejeti zakonski načrt.

Učiteljstvo ni samo potrebno, tudi vredno je milejše usode, saj je vedno in zvesto izpolnjevalo svoje dolžnosti in jih vrši tudi v sedanjih vojni ne le na bojnem polju, ampak tudi doma v polni meri in v vsakem oziru v znani idealni požrtvovalnosti, ki so jo priznali tudi najvišji vojaški dostojanstveniki.

Na podlagi navedenih dejstev prosi »Deželno slovensko učiteljsko društvo« sledeče:

1. Slavni deželni odbor naj dovoli učiteljem in učiteljicam ljudskih in meščanskih šol na Kranjskem vojne doklade naprej za l. 1916.

2. Ta doklada naj se izplačuje, počenši s 1. januarjem 1916 z drugimi dohodki pri davčnih uradih mesečno naprej.

3. Visokost vojne doklade najboista, kakor določa zakonski načrt, ki ga je bil visoki deželni zbor sprejel na svoji seji dne 2. februarja 1914, v § 112. plače, vstevši vse triletnice in druge doklade, ki jih določa načrt.

4. Ker imenovani načrt določa začasno nastavljenim učiteljem in učiteljicam le 800 K adjutuma na leto in ker s to plačo nikakor ni mogoče izhajati v tej veliki draginji, naj blagovoli slavni deželni od-

bor podeliti tudi začasno nastavljenemu učiteljstvu primerne vojne doklade.

5. Spomni naj se slavni deželni odbor tudi vpokojenega učiteljstva in mu blagohotno podeli primerno vojno doklado.

Kranjsko učiteljstvo pričakuje, da slavni deželni odbor usliši to njegovo nujno prošnjo ter mu nakloni podporo, kakor je to storil ostalim deželnim uslužbencem in kakor je c. kr. vlada naklonila vojno draginjsko doklado državnim nastavljenecem, ki so itak bolj plačani.

Odbor »Društva vpokojenega učiteljstva na Kranjskem, se je za dovolitev draginjske doklade s posebno vlogo obrnil na deželni odbor in na predsedstvo c. kr. deželnega šolskega sveta, kjer je tudi osebno posredoval, naj se vpokojenemu učiteljstvu in učiteljskim vdovam nujno pomore v sedanjem obupnem položaju.

Nas štajerski poročevalec nam piše:

Po sklepu štajerskega deželnega odbora na seji dne 24. maja t. l. dobe od učiteljev-nevojakov: a) oženjeni in vdoveli z več nego dvema nepreskrbljenima otrokoma 350 K; b) oženjeni brez otrok in oženjeni ali vdoveli z enim otrokom ali dvema otrokoma 300 K; c) ne-oženjeni učitelji ter neomožene učiteljice s spos. izpričevalom ali pa vdoveli brez otrok 120 K; d) neomožene učiteljice ročnih del in pomožne učiteljice 80 K. — Od učiteljev-vojakov, ki pripadajo moštvu (Mannschaftsstand), dobe: a) omoženi in vdoveli z več nego dvema nepreskrbljenima otrokoma 300 K; b) omoženi brez otrok in omoženi ali vdoveli z enim ali dvema nepreskrbljenima otrokoma 250 K. Tiste učiteljice, ki so omožene z učitelji, dobe isto tako kot učiteljice samice po 120 K. Učiteljji-nevojaki, ki imajo učiteljice za žene, dobe: a) pri več nego dveh nepreskrbljenih otrocih 230 K; b) če pa nimajo otrok ali le enega, odnosno dva, K 180. — Učiteljji-vojaki, ki imajo učiteljice za žene, dobe: a) pri več nego dveh nepreskrbljenih otrocih 180 K; če pa nimajo otrok, odnosno enega ali dva, 130 K. Pri gažistih dobi le žena 120 K.

Kot odločilni dan za to izplačilo velja 1. maj l. 1916. Najmanj šest mesecev slu-

žbe je potreba, da ima kdo do te priklade pravico.

Izplačevala pa se bo v treh obrokih, namreč 1. julija, 1. sept. in 1. decembra t. l.

Prvotno je bilo namenjeno izplačati en milijon kron. A izplačalo se bo med 3270 učiteljskih oseb le 650.000 K. (Vpoko-jeno učiteljstvo dobi tisto priklado kakor l. 1915.) — So nas spet priškrnili... No, pa saj smo temu že vajeni!

Z deželnega odbora kranjskega nam poročajo: Na svoji seji dne 10. t. m. je sklenil deželni odbor podeliti vsem vpoklicanim učiteljem samcem 25% draginjsko doklado od polovične temeljne plače.

Koroški deželni odbor je na seji dne 20. aprila t. l. dovolil ljudskošolskemu in meščanskošolskemu učiteljstvu za l. 1916 draginjske doklade v isti meri in po enakih načelih, kakor l. 1915: samski učitelji (učiteljice) dobe v manjših krajih po 70 K, v večjih krajih po 100 K; poročene učne osebe — brez ozira na število otrok — v manjših krajih po 100 K, v večjih po 120 K.

Vojna.

POZDRAV Z BOJIŠČA.

Tovariš Josip Klemenčič, učitelj pri Sv. Trojici v Slov. gor., sedaj kadetni aspirant nam piše z dne 5. t. m.:

Slavno uredništvo! Cenjeni tov. urednik!

Ob obletnici svojega vojaškega življenja se spominjam tudi zvestega »Tovariša«. Kolikokrat bi ga rad pregledal in zvedel iz njega vsaj najvažnejše stanovske zadeve. A on roma vedno le k moji ljubi družini, za mano pota ne najde. Ko sem bil o Božiču doma, sem ga v naglici pregledal. Zato pa, ko se vrnem — Bog nas ohrani! — takrat hočeva biti zopet tesno združena! — Pozdrave Vam in vsem tovarišem!

Te pozdrave sporočamo tem potom vsem tovarišem. Ukrenili smo tudi, da pojde odslej naš list za tovarišem Klemenčičem, ki je v vojaški suknji ohranil zvesto srce do nas. Želimo mu na vseh potih sreče junaške in veselega zdravega povratka!

LISTEK

Slovenske vojaške narodne pesmi.

Za moški zbor priredil Fran Marolt, učitelj. — Cena v platno vezanemu odtisku K 1.80, kartoniranemu odtisku K 1.50. V Ljubljani 1915. Izdal in založil prireditelj. Vse pravice pomnoževanja pridržane.

»Čeh godec, Slovenec pevec.« Slišal sem to povedati že kot otrok. In resnica je. Saj nikjer skoro toliko ne prepevajo kot po Slovenskem. Malodane vsaka večja vas je že pred vojno imela svoj pevski zbor, da o mestih ne govorim. Pa tudi v vsaki hiši prepevajo, zlasti dekleta pri delu. To je jako dobro znamenje. Goethe je nekoč rekel: »Tam ostani, kjer pojo. Slabi ljudje nimajo pesmi.« Da Slovenci radi pojo, jim je le v čast. S pono-

som pa smem tudi trditi, da izlepa kak narod nima tako krasnih, po vsebini in napetih, tako lepo občutenih, po pretežni večini otožnih narodnih pesmi, kot jih imamo Slovenci. V njih se zrcali naše narodno življenje, naše čutenje, v njih odsevajo naše navade, naši narodni običaji. Kako ugajajo tujcem! Na nekem večjem koncertnem odru Ogrske smo lansko leto prostovoljci v oktetu prednašali toli priljubljeno »Fantje se zbirajo« v docela priprosti harmonizaciji. Ogrski listi so pisali laskave ocene, češ, da so bile slovenske pesmi tam doslej popolnoma neznane, da Ogrji sicer besedila niso razumeli, vendar pa so iz pesemce čutili nekaj otožnega, kot slovo vojaka od doma, pred odhodom na bojno polje. —

V vseh narodih že dolgo vlada mnenje, da je nabiranje narodnih pesmi velikanskega pomena. Pri nas pričajo o tem mnoge zbirke od Kocjančiča in očeta naše narodne pesmi, zaslužnega Janka Žirovnika, pa do Hubadovih in Devovih za kon-

cert namenjenih harmonizacij. Mnogo so se svoj čas prerekali (tudi v »Novih Akordih«) o načinu harmoniziranja narodnih pesmi. Pred leti sem baš na tem mestu priobčil priporočilo Devovim narodnim pesmim in zastopal mnenje, naj se našo narodno pesem harmonizira za moški zbor tako, kot je narod v resnici poje. En pevec poje, kot pravimo, »naprej«, drugi »čez«, a tretji »basira«. Pravzaprav pojó torej triglasno, toda harmonizirati je za čveteroglasni zbor: izpolni se harmonijo z uvedenim prvim basom. Razume se samo ob sebi, da harmonizacija ne sme nasprotovati pravilom harmonijoslova.

Tako prirejene narodne pesmi, pa najsi slonijo samo na toniki, dominantni in kvečjem subdominantni, so v resnici narodne. So tako, kot jih je narod zložil in kot jih prepeva, domače so, brez tujega okrasja in nakita, kot domača kranjska dekleta v narodni noši. Ali takim je vstop v koncertno dvorano zabranjen. Dali so jim drugo lice, tako da je ostalo od na-

rodne pesmi bore malo: melodija in besedilo, harmonizacija pa je ume-tna. V tej obleki kažemo ponavadi našo narodno pesem svetu, kranjsko kmetiško dekle — po gosposko oblečeno.

Fran Marolt, učitelj in znani pevovodja, marljiv in delaven mož, je nabral 35 vojaških pesmi, priobčenih po raznih zbirkah, in jih izdal v lastni založbi. Kako vojaku dobro de v tujini slovenska beseda in še posebno slovenska pesem, vem iz lastne izkušnje. Tolaži ga v težkih časih in spominja svojega dragega doma, svoje rojstne zemlje... Vojaki zlasti radi pojo, in ideja, ki jo propagira Marolt s pričujočo zbirko zasluži uvaževanje. Izbral je primerne in značilne vojaške pesmi. Harmoniziral jih je z — malimi izjemami — po zgoraj omenjenem prvem receptu, preprosto, domače, nekatere harmonizacije drugih glasbenikov je neznatno popravil. Precej samostojna je karakteristična, stara »Oj, ta soldaški boben«. Bas II. bo imel veselje z imitacijo zvo-